

Daňová gramotnost žáků středních škol v ČR a její determinanty

Jan Mašát*

Abstrakt:

V tomto článku je prezentována rozsáhlá studie, která se zabývá daňovou gramotností a která představuje nejrozsáhlejší doposud publikovaný výzkumný příspěvek v této oblasti. Výsledky studie naznačují, že přibližně třetina žáků středních škol neví, jaká je základní sazba DPH ani to, jak je tato daň významná pro státní rozpočet. Pouze každý desátý žák zaznamenal, že daň z příjmů fyzických osob zahrnuje dvě pásma sazby. Výsledky pocházejí z dotazníkových šetření na tuzemských středních školách s účastí téměř 500 žáků z celkem pěti typů středních škol analyzované pomocí metody chí-kvadrát test nezávislosti. Faktor pohlaví neovlivňuje daňovou gramotnost středoškoláků (p-hodnota 0,8407), naopak se daňová gramotnost liší v závislosti na typu navštěvované školy (p-hodnota 0) a zároveň je prokázána závislost mezi velikostí daňové gramotnosti a tím, jaký má žák vztah k daním (p-hodnota 0,0142).

Klíčová slova: Daňová gramotnost; Studenti středních škol; Dotazníkové šetření; Chí-kvadrát test nezávislosti.

JEL klasifikace: A22, I23, D14.

1 Úvod

V současné době je finanční gramotnost považována za významné téma, jejíž rozvoj si předsevzala mj. i současná vláda, která se k její podpoře zavázala ve svém programovém prohlášení (Vláda ČR 2022). Přestože je finanční gramotnost obsažena v Rámcových vzdělávacích programech jak v primárním, tak sekundárním vzdělávání a jednotlivé školy mají povinnost ji zakomponovat do výuky, výsledky průzkumů daňové gramotnosti však předkládají nepříznivé výsledky.

Daňová gramotnost se dá z mnoha hledisek považovat za velice důležitou oblast, se kterou se dříve či později setká celá populace ať již v osobním či profesním životě. Navíc, ze strany státní správy lze v posledních letech zaznamenat zvýšenou snahu o digitalizaci daní. Těmto snahám přispěla koronavirová krize, zavádění bankovní identity nebo vydávání občanských průkazů s elektronickým čipem. Mezi nedávné počiny stojí za to zmínit projekt Ministerstva financí ČR, a to v roce 2021 spuštění nového modernizovaného daňového portálu mojedane.cz. Legislativní opora celkové digitalizace pak může být spatřována v zákoně č. 12/2020 Sb. (zákon o právu na digitální služby). O aktuálnosti tématu svědčí i současné aktivity

---

* Jan Mašát; Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta financí a účetnictví, katedra veřejných financí, nám. W. Churchilla 4, 130 67 Praha 3, <jan.masat@vse.cz>.

Tento příspěvek byl zpracován jako výstup projektu Veřejné finance v globalizovaném světě, který je registrován u Interní grantové agentury VŠE v Praze pod číslem F1/39/2022.

Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR (zkr. MŠMT) týkající se revize Rámcových vzdělávacích programů (zkr. RPV) pro střední školy.

Současné průzkumy ukazují, že žákům českých středních škol ale i studentům škol vysokých často schází potřebná znalost daňové problematiky, které se jim na střední škole v potřebné míře nedostává (Ředinová 2019; Blechová a Sobotovicová 2013). Lépe ve výzkumech dopadají studenti ekonomických oborů případně studenti vysokých škol s ekonomickým zaměřením (Moučková a Vítek 2018 nebo Formanová et al. 2021).

Jsem si vědom nedostatečného pokrytí vědeckého výzkumu v této konkrétní oblasti a zdůrazňuji potřebu dalšího rozvoje a podpory v tomto směru. Věřím, že v daném sektoru existuje potenciál, který vyžaduje systematické vědecké zhodnocení situace a navržení vhodných strategií pro optimalizaci vzdělávacího systému.

Výsledky České školní inspekce (ČŠI 2022) z května roku 2022, poukazují na poměrně vysoké podíly učitelů středních škol bez potřebné kvalifikace či s nižším vzděláním. Nejvyšší podíly jsou zaznamenány v některých okresech Středočeského kraje, Plzeňského kraje a v kraji Ústeckém. Příčiny se různí, ovšem v bohatších regionech je možno vidět pravděpodobnou příčinu v konkurenci na pracovním trhu, kde jsou pro odborníky k dispozici lákavější pracovní nabídky.

Zkoumání daňové gramotnosti právě na středních školách se dá považovat z širšího pohledu za klíčové pro eventuelní snahy zvýšit daňovou gramotnost občanů České republiky. Dle aktuálních statistik totiž minimálně středního vzdělání dosahuje 87 % obyvatel starších 15 let, oproti tomu vysokoškolského dosahuje pětikrát méně obyvatel (ČSÚ, 2021).

2 Data a metody

Data použitá k výpočtům uváděným v tomto článku jsou získaná z dotazníkového šetření, který se zaměřoval na identifikaci daňové gramotnosti a zjištění determinant, které tuto úroveň ovlivňují. Jedná se o primární data získaná od respondentů z českých středních škol. Dotazník byl složen z kategorií otázek, jejichž cílem bylo zjistit obecné informace o respondentovi, posoudit jeho daňovou gramotnost, zjistit vliv prostředí, ve kterém žije, na jeho vnímání daní a zjistit případnou souvislost mezi ostatními vlivy (např. vlastenectví, morální hodnoty).

První kategorie otázek se zaměřovala na zjišťování obecných informací o respondentovi, jako je jeho pohlaví, škola, třída a předchozí zkušenosti s daňovým vzděláváním. Druhá kategorie byla zaměřena na posouzení daňové gramotnosti respondenta prostřednictvím tří otázek z oblasti DPH, správy daní a daně z příjmů fyzických osob. Třetí kategorie zkoumala vliv prostředí respondenta na jeho vnímání daní prostřednictvím otázek týkajících se podnikatelských aktivit jeho rodiny, diskusí o daních v domácnosti a vnímání placení daní v jeho sociálním okolí. Čtvrtá kategorie otázek měla za cíl zjistit případnou souvislost mezi vlastenectvím,

morálními hodnotami a postojem respondenta k daním, a to prostřednictvím otázek směřujících k identifikaci jeho pocitu hrdosti na svou zemi a jeho postoje k placení daní.

Dotazníky byly distribuovány ve dvou podobách, listinné a elektronické. Pro distribuci elektronické formy dotazníků byl využit internetový odkaz a QR kód na elektronickou podobu dotazníku. Druhá varianta byla distribuována na školy v podobě tištěného dotazníku. Z celkového počtu 478 přijatých dotazníků nabývalo 83 % podoby elektronické a zbylých 17 % tvořila podoba listinná.

2.1 Cílová populace a výběr vzorků

V období od ledna do března 2022 byly provedeny průzkumy v pěti typech středních škol. Jednalo se o typy škol: Gymnázium, Obchodní akademie, Střední průmyslová škola, Střední odborná škola a Střední škola podnikání. Všechny obory jsou zakončené maturitou s celkovou délkou trvání čtyři roky, přičemž se většina již s nějakou formou výuky daní setkala (94 %).

Dotazníkového šetření se celkem zúčastnilo 478 středoškoláků. Z celkového počtu bylo 321 žen (67 %) a 157 mužů (33 %). Zastoupení dle žáků podle jejich typu střední školy znázorňuje tabulka č. 1. Dotazníkové šetření se účastnili žáci českých středních škol ve věku od 15 do 19 let. Jsou zastoupeny všechny čtyři ročníky, kdy nejreprezentativnější vzorek tvoří třetí ročník, ve kterém jsou zastoupeni respondenti ze všech pěti typů škol.

Tab. 1 Složení dotazníkového šetření dle typu střední školy

Typ střední školy	Absolutní četnost	Relativní četnost
Střední odborná škola	140	29 %
Obchodní akademie	103	22 %
Střední průmyslová škola	135	28 %
Gymnázium	27	6 %
Střední škola podnikání	73	15 %

Zdroj: Vlastní zpracování, dotazníkové šetření.

2.2 Statistická analýza

K ověření závislosti dvou kategoriálních proměnných je využívána (Řezanková 2011; Anděl 2007 nebo Blatná 2008) metoda chí-kvadrát test nezávislosti. Základní úvahou pak je, že pokud jsou dva znaky nezávislé, bude rozdělení četností v této kontingenční tabulce úměrné jak řádkovým, tak sloupcovým četnostem okrajovým.

Takto teoreticky rozdělené četnosti jsou označovány za očekávané. Princip ověření závislosti pak spočívá v porovnání zjištěných četností s očekávanými podle následujícího vzorce:

$$G = \sum_{i=1}^k \sum_{j=1}^s \frac{\left(n_{e,ij} - \frac{n_{i.} \cdot n_{.j}}{n}\right)^2}{\frac{n_{i.} \cdot n_{.j}}{n}}, \quad (1)$$

kde $n_{e,ij}$ jsou zjištěné četnosti,

podíl $\frac{n_{i.} \cdot n_{.j}}{n}$ představuje očekávané četnosti, kde $n_{i.}$ je celkový počet pozorování ve skupině i (řádkové marginální četnosti), $n_{.j}$ je celkový počet pozorování ve sloupci j a n je celkový počet pozorování.

Testové kritérium G má (při platnosti H_0) rozdělení $\chi^2[(k-1) \cdot (s-1)]$. Kritický obor pak tvoří hodnoty testového kritéria $G \geq \chi^2_{1-\alpha}[(k-1) \cdot (s-1)]$, kde α vyjadřuje zvolenou hladinu významnosti. Při výpočtech použitých v tomto článku je uvažována na pěti procentní hladině významnosti.

Kategoriální znaky jsou označeny jako A a B. Znak A může nabývat k obměn, znak B pak může nabývat s obměn. Kontingenční tabulka pak zobrazuje jednotlivé četnosti obou sledovaných znaků, tak i četnosti sdružené.

Je vycházeno z testované hypotézy H_0 , která vyjadřuje nezávislost znaků A a B. Alternativní hypotéza H_1 : non H_0 .

Podmínkou pro použití tohoto testu je, že minimálně 80 % teoretických četností zařazených do kontingenční tabulky musí nabývat dostatečné hodnoty pozorování. Obvykle se vyžaduje minimálně pět pozorování.

K potvrzení nebo zamítnutí nulové hypotézy o nezávislosti poslouží test nezávislosti. Tedy posoudím závislost (těsnost) pomocí míry kontingence, v tomto článku využiji Pearsonův koeficient kontingence, který nabývá hodnot v intervalu $(0; 1)$ a je vypočten dle vzorce

$$C_p = \sqrt{\frac{G}{G+n}}. \quad (2)$$

3 Výsledky

Za daňově gramotného je v tomto článku považován respondent, kterému se podaří z teoretické části dotazníku překonat obecně uznávanou škálu úspěchu 60 % (Neumann, Simmrodt a Gergs 2020).

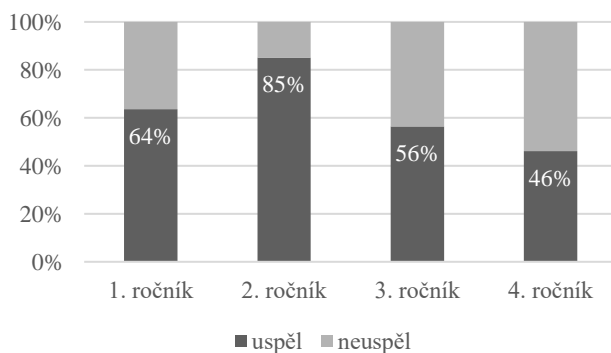
Z každé jednotlivé teoreticky zaměřené otázky bylo možné získat maximálně jeden bod. Respondent mohl získat nejvýše 3 body z teoretické části. V dotazníku se otázky týkaly daní z příjmů, všeobecné daně ze spotřeby případně správy daní. Pro účely získání jednoho výsledku bylo z těchto otázek možno získat jeden nebo nula bodů. Na základě takto stanovené hladiny daňové gramotnosti bylo provedeno testování hypotéz s využitím kontingence.

Z šetření vyplývá, že za daňově gramotné je možno považovat 58 % žáků středních škol zapojených do dotazníkového šetření. Rozdíl mezi daňovou gramotností dle pohlaví je minimální (jeden procentní bod) a u obou skupin odpovídá i celkovému daňové gramotnosti. Lze tedy dospět k jednoznačnému závěru, že pohlaví nehraje roli na úrovni daňové gramotnosti.

Co se týče typu navštěvované školy, nejvyšší daňové gramotnosti dosahovali respondenti z Obchodních akademií (85 %) a u Střední průmyslové školy dopravní (70 %). Nejnižší daňová gramotnost je pozorována naopak u kategorie Střední odborné školy (36 %) a Gymnázia (37 %). U Střední škola podnikání je průměrná 48% úspěšnost. Z dat vyplývá jednoznačný výsledek, že typ školy a absolvování výuky daní má jednoznačný vliv na úroveň daňové gramotnosti. Konkrétně pak bylo dvakrát více daňově gramotnějších, pokud se s předchozí výukou daní setkali. Z těchto výsledků je patrné, že typ školy má na daňové gramotnosti významný vliv. Daňová gramotnost závisí na typu navštěvované školy.

Daňová gramotnost závisí na stupni navštěvovaného ročníku i na tom, zda se již respondent s nějakou formou výuky setkal. Nejvyšší daňové gramotnosti dosahují respondenti navštěvující druhý ročník střední školy (85 %). Naopak nejnižší úroveň dosahují respondenti z čtvrtého ročníku středních škol (46 %, což představuje téměř dvakrát méně gramotných, než v druhých ročnících). Daňová gramotnost závisí na stupni navštěvovaného ročníku.

Graf 1 Úspěch v teoretických otázkách dle ročníku

Zdroj: Vlastní výpočty na základě dat z dotazníkového šetření.

Souhrnné vlivy na daňovou gramotnost a zda jí ovlivňují uvádí následující tabulka.

Tab. 2 Výběr výsledků testovaných hypotéz

Výsledek závislosti	p-hodnota	Síla závislosti *
Daňová gramotnost se neodvíjí od pohlaví žáka	0,8407	0,92 %
Daňová gramotnost závisí na typu navštěvované školy	0	36,98 %
Daňová gramotnost závisí na předchozím absolvování daňové výuky	0,0006	15,44 %
Daňová gramotnost závisí na stupni navštěvovaného ročníku	0	28,00 %
Daňová gramotnost závisí na vnímání daní a vztahu respondenta k daním	0,0142	17,01 %
Absolvování výuky daní má vliv na vnímání daní	0,0048	12,79 %
Existence živnostníka v užší rodině nemá vliv na úroveň vnímání daní respondentem	0,8625	6,30 %
Existence živnostníka v užší rodině má vliv na četnost probírání daní	0,0001	17,53 %
Vnímání daní nesouvisí s úrovní pocíťovaného vlastnictví	0,0520	19,16 %

Zdroj: Vlastní výpočty na základě dat z dotazníkového šetření.

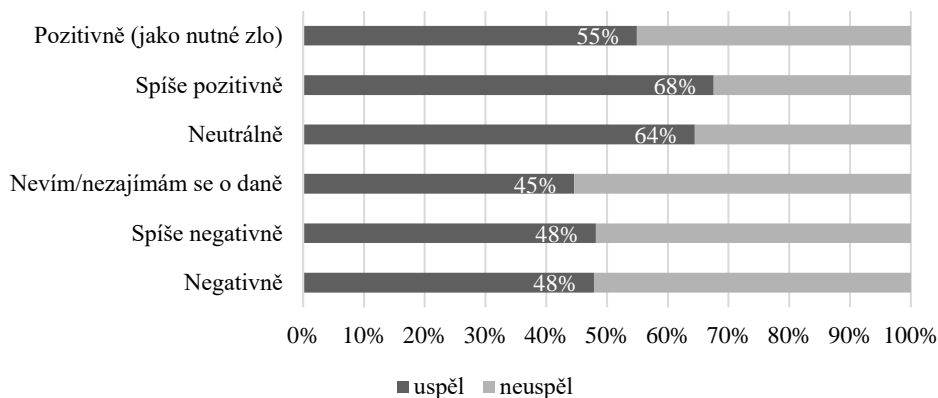
Pozn: * Síla závislosti je měřena Pearsonovým koeficientem kontingence.

3.1 Vztah k daním

V rámci dotazníkového šetření měli respondenti možnost vybírat z šestistupňové škály oblíbenosti daní. Získaná data jednoznačně naznačují, že kladné vnímání daní má výrazně pozitivní vliv na úroveň daňové gramotnosti respondentů. Jak je jednoznačně patrné z grafu č. 2, kategorie daňově gramotných je o 30 % větší, pokud respondent daně vnímá pozitivně¹ oproti skupině respondentů, kteří mají k daním spíše negativní postoj. Tato zjištění podporují hypotézu, že pozitivní vnímání daní je úzce propojeno s vyšší úrovní daňové gramotnosti u respondentů. Výsledek analýzy potvrdil, že daňová gramotnost závisí na stupni vztahu k daním ($G = 14$, síla závislosti 17,01 %).

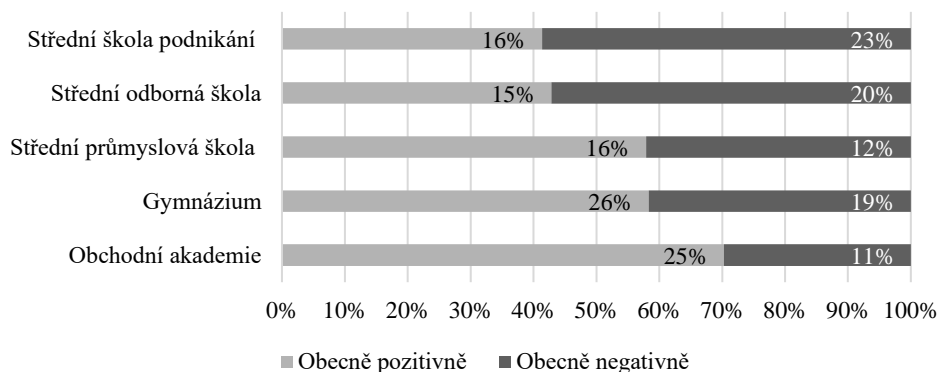
Jelikož z těchto statistických analýz vyplývá, že vliv vnímání daní respondentem ovlivňuje jeho daňovou gramotnost, je v následující části provedena analýza vlivů, které mohou tento vztah k daním determinovat. Konkrétně se pak jedná o typ navštěvované školy a samotná výuka na dané škole.

¹ Kategorie *obecně pozitivně* obsahuje žáky, kteří označili vnímání daní jako: pozitivně; spíše pozitivně; neutrálně. Kategorie *obecně negativně* pak: nevím/nezajímám se o daně; spíše negativně; negativně.

Graf 2 Podíl daňově gramotných dle vnímání (vztahu) daní

Zdroj: Vlastní výpočty na základě dat z dotazníkového šetření.

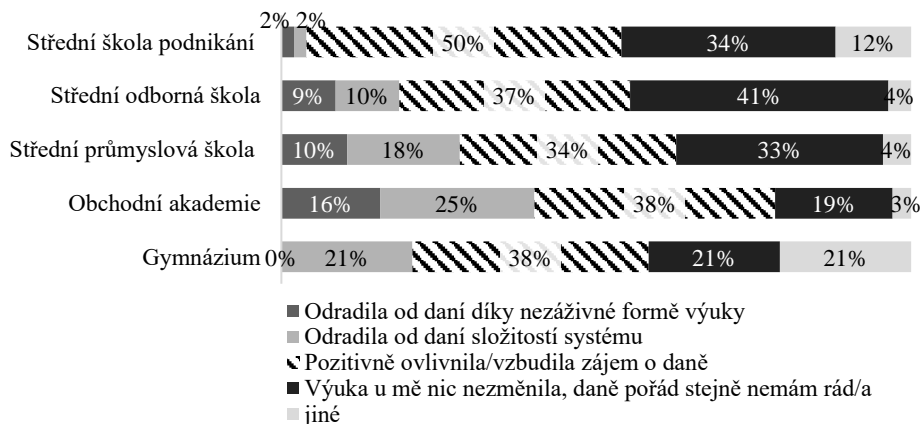
Respondenti z obchodní akademie vykazují nejvýraznější poměr mezi pozitivním a negativním vnímáním daní ve prospěch pozitivnímu vnímání. Kategorie žáků, kteří mají *obecně pozitivní* pohled na daně, více než dvojnásobně přesahuje počet respondentů, kteří mají *obecně negativní* postoj k daním. Naopak, na střední škole podnikání je o 43 % více žáků, kteří vyjadřují negativní vnímání daní ve srovnání s těmi, kteří vnímají daně pozitivně. Tyto výsledky poukazují na významnou variabilitu vnímání daní mezi různými typy škol a naznačují, že školní prostředí a specializace školy mohou hrát klíčovou roli při formování postojů k daním u studentů.

Graf 3 Vnímání daní dle typu školy

Zdroj: Vlastní výpočty na základě dat z dotazníkového šetření.

Jak samotná výuka na daném typu školu ovlivňuje vztah žáků k daním ukazuje graf 4.

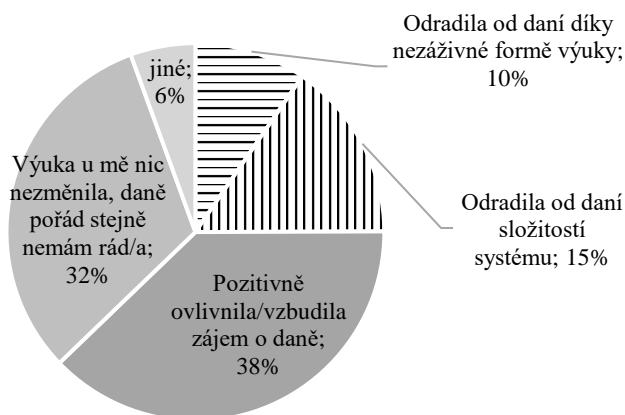
Graf 4 Vliv výuky na vnímání daní dle typu školy

Zdroj: Vlastní výpočty na základě dat z dotazníkového šetření.

V celkovém pohledu může být konstatováno, že výuka výrazně formuje vztah respondentů k daním, zejména pak v určitých kategoriích. Konkrétně kategorie respondentů, kteří nějakou formou výuky daní prošli, vyjadřuje 25 % dotázaných spíše negativní vnímání daní. Tato negativní percepce je zapříčiněna jednak nezajímavou formou výuky (10 %), jednak důsledkem odstranění iluze nevědomosti, když studenti zjišťují složitost daňové problematiky (15 %). Individuální rozdíly ve vnímání daní jsou prezentovány v následujícím grafu.

Graf 5 Vliv výuky na vnímání daní

Zdroj: Vlastní výpočty na základě dat z dotazníkového šetření.

4 Diskuze

Tato studie zmapovala a poskytla determinanty daňové gramotnosti na individuální úrovni. Zohledněny byly sociodemografické charakteristiky, předchozí znalosti, úroveň daňové gramotnosti, daňová morálka a respondentův vztah k daním. Jedná se spíše o jednoduchou empirickou studii než o složitý konceptuální pohled.

V kontextu dotazníkového šetření, které zkoumá daňovou gramotnost a její determinanty na vybraných středních školách, lze tuto studii vnímat jako průzkum a základ pro další výzkum stavu daňové gramotnosti na daných školách, nikoli jako reprezentativní vzorek celé středoškolské populace.

Omezenou reprezentativnost je možné nalézt z pohledu zkoumání závislosti dle typu školy. Obecně nejnížší reprezentativnosti dosahuje dotazníkové šetření z pohledu typu školy kategorie Gymnázium, kdy relativní četnost zastoupení na odpovědích tvoří 6 %. Dalším, často se vyskytujícím rizikem dotazníkových šetření, jsou možné chyby v měření způsobené špatně formulovanou otázkou v dotazníku.

Důležitým faktorem ovlivňujícím úroveň daňové gramotnosti je vnímání daní respondentem. Vliv správné motivace ve vzdělání je poměrně často zmiňován (Ludwig 2013; Lepper 1973; Pavelková 2002). Autoři se shodují, že je důležité to, jak žák ve třídě pociťuje zvládnutí situace a z ní následně vyplývající sebedůvěra. Tato sebedůvěra totiž vyvolává snahu o osvojení poznatků. Autoři jsou toho názoru, že stěžejní úlohu v klíčové motivaci žáků má samotný učitel, v kvalitě vedení jeho učebních činností, v podpoře správného klimatu v kolektivu a mj. i v umožnění žákům sebeuplatnění se při hodinách.

Čapek (2020) v tomto kontextu upozorňuje na tzv. „komplex neúspěšného žáka“. Neúspěšní žáci mohou vzniknout nesprávným hodnocením učitele. Učitel nastaví příliš vysokou úroveň požadovaných znalostí (nebo může být ovlivněn jedním z efektů ze sebenaplňující předpovědi). Žák se díky tomu, že dostává z písemných prací (testů) špatné známky, přestane snažit dávat v předmětu pozor, projevovat o obor zájem a již očekává z předmětu špatné známky. Je pak pravděpodobné, že k oboru začne pociťovat negativní emoce.

Podle prezentovaných dat v grafu 5 lze pozorovat výrazný vliv výuky na formování názoru respondentů na daně. Výuka nejen ovlivňuje postoj účastníků, ale také ukazuje potenciál pro zlepšení v této oblasti. V této souvislosti je relevantní poznamenat, že při analytickém pohledu na data lze dojít k závěru, že u 25 % respondentů² a také u skupiny dalších 32 % respondentů (kteří tvrdí, že výuka neměnila jejich postoj k daním, a že daně stále nemají rádi), tedy celkem u 57 % oslovených, kteří vykazují spíše negativní pohled na daně, by bylo možné alespoň z části změnit jejich vnímání daní prostřednictvím správně koncipované a vhodné

---

² Odradila od daní díky nezáživné formě výuky 10 %; odradila od daní složitostí systému 15 %.

vedené výuky. Toto zjištění podporuje myšlenku, že navrhované změny ve formě výuky by mohly efektivně přispět k pozitivnějšímu postoji studentů k daním.

Znepokojivým výsledkem zůstává, že v období, kdy žáci střední školu opouští a kdy tedy daňové znalosti nejvíce zužitkují, je jejich úroveň daňové gramotnosti nejnížší ze všech čtyř let studia. Vzhledem k současné úpravě Rámcových vzdělávacích programů je zcela v kompetenci dané střední školy, do jakého ročníku zařadí předepsané téma. Dá se předpokládat, že výsledky jsou ovlivněny tím, kdy se daňová problematika probírala.

5 Závěr

Toto šetření zkoumá determinanty daňové gramotnosti a její úroveň na vybraných českých středních školách. Kladné vnímání daní má vliv na daňovou gramotnost. Navštěvovaný ročník a absolvovaná ekonomická výuka také ovlivňují daňovou gramotnost. Pohlaví není pro daňovou gramotnost determinující. Typ navštěvované střední školy je faktorem přímo ovlivňující daňovou gramotnost.

5.1 Doporučení

Na základě výše popsaných závěrů doporučuji podporovat kladné vnímání daní mezi studenty, například prostřednictvím diskusí, případových studií nebo projektů, které ukazují, jak daně přispívají k společnému dobru a financování veřejných služeb. V tomto ohledu spatřuji jako klíčovou i osvětu samotných vyučujících, buď dodatečným školením nebo v podobě vhodně připravených didaktických podkladů pro učitele i žáky.

Zařadit předmět zaměřený na výuku daní do kurikula středních škol, a to zejména na obchodních a ekonomických školách. Výuka by měla být zaměřena na praktické aspekty daní, jako je například vyplňování daňových přiznání, využívání daňových úspor nebo porozumění daňovým sazbám a zákonům.

Vhodně motivovat žáky k získávání daňové gramotnosti, např. pomocí soutěží, her, kvízů nebo odměn. Žáci by měli vidět daňovou gramotnost jako užitečnou a zajímavou dovednost, kterou využijí v profesním ale zejména pak v osobním životě.

Dále pak zohlednit individuální rozdíly mezi studenty, jako je aktuálně studovaný ročník, předchozí zkušenosti s výukou daní nebo typ navštěvované školy. Výuka by měla být přizpůsobena úrovni a potřebám studentů, aby byla co nejefektivnější a nejzajímavější. Tato doporučení představují obecné a univerzální návrhy. Pro dosažení co nejvyššího efektu považuji za nutné přizpůsobit doporučení individuálně dle jednotlivých typů škol, která budou brát zřetel obecně závazné vzdělávací rámce RVP (Rámcové vzdělávací programy), které představují závazné pokyny pro sestavení konkrétního Školního vzdělávacího programu (ŠVP), dle kterého pak výuka na škole probíhá. Hodlám se touto problematikou detailně zabývat v dalším článku zaměřeném na současnou úpravu daňové problematiky dle daných typů škol.

Literatura

- ANĎEL, J., 2007. *Základy matematické statistiky*. 2., opr. vyd. Praha: Matfyzpress.
- BLATNÁ, D., 2008. *Metody statistické analýzy*. 3. vyd. Praha: Bankovní institut vysoká škola.
- BLECHOVÁ, B., a Š. SOBOTOVICOVÁ, 2013. Daňová vzdělanost jako součást finanční gramotnosti/Tax Education as a Part of Financial Literacy. *Trendy ekonomiky a management*. Roč. 7, č. 14, s. 17–23.
- ČAPEK, R., 2020. *Líný učitel: kompas moderního učitele*. Dotisk 1. vyd. Praha: Raabe.
- ČSÚ, 2021. *Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle nejvyššího dosaženého vzdělání, regionů soudržnosti a krajů*. Online. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=SLD210072-RS2&z=T&f=TABULKA&skupId=4292&katalog=33519&pvo=SLD210072-RS2#fx=0&w=>. [citováno 2022-08-24].
- ČŠI [Česká školní inspekce], 2022. *České školství v mapách: Prostorová analýza podmínek, průběhu a výsledků předškolního, základního a středního vzdělávání*. Online. Dostupné z: https://www.csicr.cz/CSICR/media/Elektronicke-publikace/2022/Ceske_skolstvi_v_mapach/html5/index.html?pn=127. [citováno 2022-05-15].
- FORMANOVÁ, L., M. MÁDR, B. ANDRLÍK a V. HRABALOVÁ, 2021. Factors Influencing the Level of Tax Literacy of Students of Bachelor Study Programmes in Economics at Faculties of Economics. *DANUBE*. Vol. 12, iss. 4, s. 308–323. Online. Dostupné z: <https://doi.org/10.2478/danb-2021-0020>. [citováno 2022-05-15].
- LEPPER, M. R., D. GREENE a R. E. NISBETT, 1973. Undermining children's intrinsic interest with extrinsic reward: A test of the "overjustification" hypothesis. *Journal of Personality and Social Psychology*. Vol. 28, no. 1, s. 129–137. Dostupné z: <https://doi.org/10.1037/h0035519>.
- LUDWIG, P., 2013. *Konec prokrastinace: jak přestat odkládat a začít žít naplno*. Brno: Jan Melvil Publishing.
- MOUČKOVÁ, M., a L. VÍTEK, 2018. Tax Literacy. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*. Vol 66, iss. 2, s. 553–559. Online. Dostupné z: <https://doi.org/10.11118/actaun201866020553>. [citováno 2022-05-15].
- NEUMANN, J., S. SIMMRODT a U. GERGS, 2020. Using precourse formative written testing in a pharmacology class greatly increases medical students'

Mašát, J.: *Daňová gramotnost žáků středních škol v ČR a její determinanty*.

performance in final written summative tests. *Education Research International*. Vol. 2020, ID 6273806, s. 1–8. Dostupné z: <https://doi.org/10.1155/2020/6273806>.

PAVELKOVÁ, I., 2022. *Motivace žáků k učení: perspektivy orientace žáků a časový faktor v žákovské motivaci*. Praha: Univerzita Karlova.

ŘEDINOVÁ, H., 2019. *Daňová gramotnost*. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Diplomová práce. Dostupné také z: <https://is.muni.cz/th/zzc9a/>. [citováno 2022-05-14].

ŘEZANKOVÁ, H., 2011. *Analýza dat z dotazníkových šetření*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Professional Publishing.

VLÁDA ČR, 2022. *Programové prohlášení vlády*. Online. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/programove-prohlaseni-vlady-193547/>. [citováno 2022-05-15].

Tax literacy of secondary school pupils in the Czech Republic and its determinants

Jan Mašát

Abstract:

This paper presents a large-scale study that deals with tax literacy and represents the largest research contribution published to date in this area. The study results indicate that approximately one-third of secondary school pupils do not know the basic VAT rate or how important this tax is for the state budget. Only one in ten pupils noted that personal income tax includes two bands of the rate. The results come from questionnaire surveys at domestic secondary schools with the participation of almost 500 pupils from five types of secondary schools analyzed using the chi-square test of independence method. The gender factor does not affect the tax literacy of secondary school students (p-value 0.8407); on the contrary, tax literacy differs depending on the type of school attended (p-value 0) and, at the same time, dependence between the level of tax literacy and the pupil's relationship to taxes (p-value 0.0142) has been demonstrated.

Keywords: Tax literacy; High school students; Questionnaire survey; Chi-square test of independence.

JEL Classification: A22, I23, D14.